

Kommisjonen skal imidlertid etter Roma-traktaten føre kontroll med at ikke medlemslandene under dekke av distriktsutbygging driver med alminnelig subsidiering av sin egen industri og slik forrykker konkurranseforholdene landene imellom. Kommisjonen har i noen tilfeller grepet inn mot slikt misbruk.

NASJONALT ANSVAR

Som tidligere nevnt er distriktspolitikken, og dermed de distriktspolitiske målsettinger, medlemslandenes eget ansvarsområde. Roma-traktaten setter således i tilfelle av norsk medlemskap ingen begrensninger for vår distriktspolitiske målsetting.

Heller ikke de virkemidler vi bruker i distriktspolitikken antas å være i strid med EF's regler, og en kan nevne at flere EF-land bruker sterkere virkemidler enn det vi har sett oss i stand til å bruke. Et eventuelt medlemskap vil ikke hindre oss i å utvide vårt spekter av virkemidler og ta i bruk andre hensiktsmessige midler som ikke er i bruk i dag. Som vi har sett er de distriktsproblemene vi står overfor de samme enten vi blir medlemmer av EF eller ikke. Skal vi i Norge nå de mål vi setter oss i distriktspolitikken, må vi styrke og videreutvikle en rekke lokale og regionale sentra i våre svakt utbygde distrikter, slik at disse framstår som et bedre alternativ for den enkelte, framfor å flytte til våre pressområder. Dette vil kreve store investeringer, ikke bare i tilretteleggende tiltak slik som å anskaffe og klargjøre tomter for boliger og industri i disse tettsteder, men det må også investeres i miljøtiltak. De offentlige myndigheter må investere i service og kultur slik at folk virkelig får lyst til å bosette seg der.

I denne sammenheng vil fortsatt økonomisk vekst være en forutsetning.

Spørsmålet er om vi har best muligheter til å nå våre distriktspolitiske mål som medlem av EF eller ved å stå utenfor fellesskapet.

Da oppgavene i distriktspolitikken må prioriteres innenfor rammen av vår totale økonomi, må svaret være avhengig av hvorledes en bedømmer Norges muligheter for fortsatt vekst og økonomisk ekspansjon innenfor eller utenfor fellesskapet.

Regjeringen har etter at forhandlingene om medlemskap er sluttført, kommet til at norsk økonomi vil ha klare fordeler ved medlemskap.

STØTTE FRA EF

Dessuten vil Norge som medlem kunne få supplert de nasjonale virkemidler med støtte fra Investeringsbanken og andre organer som gir en omfattende støtte til utbygging av distriktene. Investeringsbankens utlånsvolum er raskt voksende og ventes i 1973 å komme opp i nærmere 4,9 milliarder kroner. Et særtrekk ved utviklingen av Investeringsbankens utlånsvirksomhet er at en stadig stigende andel av lånene går til prosjekter i utbyggingsområder og til grunnlagsinvesteringer i områder med svakt næringsgrunnlag. Bankens økende distriktspolitiske engasjement ventes å bli ytterligere forsterket i årene som kommer.

En tilsvarende utvikling har funnet sted innenfor Sosialfondet, som nå vil få bortimot 1,4 milliarder kroner for tiltak som i stor utstrekning vil kunne tjene distriktspolitiske formål.

I tillegg kommer Landbruksfondet (FEOGA) som yter betydelige bidrag til sysselsettingstiltak utenfor jordbruksnæringen i jordbruksområdene. Det kan også nevnes at Kull- og Stålfellesskapets diverse fond brukes til finansiering av renter ved lån til industrielle omstillingstiltak og til sosiale tiltak. Endelig nevnes at Rådet drøfter et forslag fra Kommisjonen om opprettelse av et særlig distriktsutbyggingsfond for å finansiere grunnlagsinvesteringer og etablering av ny industri i utviklingsområder innenfor Fellesskapet.

Utgitt juni 1972 av Utenriksdepartementet
Konsulenter: Statens informasjonstjeneste,
Statens trykningskontor
Lay-out: Ingolf Holme.
Trykk: F. Beyer - Bergen

Norsk distrikts- politikk og EF

En orientering fra
Utenriksdepartementet

NORSK DISTRIKTPOLITIKK OG EF

De norske distriktsproblemer skyldes for en stor del at folk flytter fra utkantene inn mot større tettsteder og sentrer. Dette er en utvikling som faktisk har pågått helt fra år 1800 og fram til i dag. Takten i denne fraflytting er økende, slik at den andel av vår befolkning som bor i byer og tettsteder, er raskt stigende. Utviklingen framgår av nedestående tabell, og en har her også tatt med prognoser for 1980:

År	Landets folkemengde	% av folkemengde i byer og tettsteder
1769	723 600	8,9
1801	883 500	8,8
1855	1 490 000	16,9
1900	2 240 000	35,7
1950	3 278 500	52,2
1960	3 591 200	57,4
1970	3 880 300	ikke utregnet ennå
1980 (prognose)	4 150 000	74,0

Dette er ikke noen spesiell norsk utvikling. Det samme skjer i de øvrige vestlige industrialiserte land, i Japan og i landene i Øst-Europa. Også utviklingslandene har problemer med sterk tilflytting til byene. Denne folkevandringen fra utkantene til byer og tettsteder er således noe som skjer over hele kloden uavhengig av statenes økonomiske system og utviklingstrinn.

For at vi skal forstå årsaken til at folk i Norge i dag flytter fra utkantene inn mot tettsteder og byer, må vi huske på hvorfor vi har fått denne spredte bosettingen som vi har. En av grunnene var den eldre tids primitive teknikk og at folk stort sett greide seg med det de produserte og laget sjøl. Den gang hadde også fjellgårdene en langt større økonomisk betydning på grunn av de gode muligheter for jakt og fiske. Ved kysten var de beste boplassene de som var nærmest de rike fiskeforekomstene, noe som uten videre er klart når vi tenker på at de måtte bruke årer eller seil for å komme til fiskeplassene.

UTVIKLING OG VEKST

Industrialiseringen i Norge tok til i siste halvpart av forrige århundre, men likevel var Norge ved siste århundreskifte fremdeles lite utviklet industrielt. I løpet av en historisk sett kort periode på 50 - 60 år er vi nådd opp blant de land i verden som har høyest produksjon pr. innbygger. Denne utvikling har ført til at vi i dag har arbeid til alle innen landets grenser, slik at ingen behøver å utvandre av nød.

Denne utvikling har også ført til at vårt samfunn har fått en ny struktur. For eksempel er sysselsettingen i landbruk og fiske redusert fra 28,5 pst. av landets totale sysselsetting i 1950 til 14,4 pst. i 1969. På grunnlag av denne utvikling har Arbeidsdirektoratet beregnet at vi fram til 1990 vil få en tilbakegang i sysselsettingen i landbruk og fiske på 3,1 pst. pr. år. Også de beregninger som Landbruksøkonomisk Institutt har foretatt i enkelte distrikter over bruksstruktur og aldersfordeling i jordbruket, tyder på en til dels kraftig nedgang av sysselsatte i landbruket. Folk flytter fra små og tungdrevne bruk over i bedre betalte og lettere yrker. De flytter da også inn til de sentrer hvor valgmulighetene til mer lønnsomt arbeid er størst. Dette har ført til at våre største byer har fått en rekke pressproblemer, først og fremst på boligmarkedet, mens andre distrikter er i tilbakegang.

FRAFLYTTING

Et mål for norsk distriktpolitikk er å forsøke å styre denne fraflyttingen fra utkantene og motvirke den sterke tilstrømningen til våre største byer. Det en tar sikte på er å få en balansert utvikling i alle distrikter og deler av vårt land. Dette vil ikke si det samme som at en streber etter å beholde den nåværende bosetting fullt ut. Det en søker å oppnå er at de enkelte distrikter og regioner, sett under ett, skal beholde sin forholdsmessige del av befolkning og sysselsetting.

De arbeidsplasser som blir nedlagt i landbruk og fiske må erstattes med arbeidsplasser i andre yrker, både i industri og service. Skal den enkelte få en viss frihet til selv å velge sitt yrke, må det i rimelig nærhet av bolig finnes et større eller mindre utvalg av arbeidsplasser. Dette fører til at både bosetting og arbeidsplasser blir konsentrert til tettsteder. Også ønsket om servicetilbud av forskjellig art, så som skoler, helsestell og forretninger med variert utvalg

fører til konsentrasjon. Størrelsen av de enkelte tettsteder er avhengig av våre krav til tettstedet. En friserdame må ha et visst antall mennesker boende i rimelig nærhet for å få en minste kundekrets, det samme gjelder for en lege, en tannlege, advokat, gullsmed eller bokhandler. Og ønsker vi for eksempel at våre barn skal kunne gå på et gymnas og samtidig bo hjemme, må vi bo slik at det innen en times reiseavstand fra gymnaset er en befolkning på 12000 - 18000 mennesker.

De politiske myndigheter vil forsøke å utforme det framtidige bosettingsmønsteret slik at folk innen områder av en viss størrelse har muligheter for å oppnå et likeverdig sosialt og kulturelt tilbud og muligheter for tilfredsstillende inntektsskapende arbeid og valg av yrke.

VIRKEMIDLER

Ved et eventuelt medlemskap i EF oppstår spørsmålet om våre distriktpolitiske målsettinger og våre virkemidler er forenlige med Roma-traktaten.

Ifølge Roma-traktaten er distriktpolitikken medlemslandenes eget ansvarsområde. Traktaten har likevel en rekke bestemmelser av betydning for distriktpolitikken, og det framgår av traktaten at det må føres en politikk som tar hensyn til de forskjellige distrikter og deres utvikling. Derfor har EF's organer vært meget opptatt av distriktsproblemer.

For å sikre at de sterkeste virkemidlene blir brukt i de områder hvor behovet er størst, og for å hindre misbruk, har EF nylig vedtatt at en i de sentrale områder av Fellesskapet skal begrense den samlede distriktpolitiske støtte til næringslivet til inntil 20 pst. av investeringsbeløpet. Til sammenligning kan nevnes at etter våre regler om investeringstilskott kan vi gi inntil 35 pst. tilskott i våre mest vanskeligstilte områder, mens maksimumssatsen for disse tilskott er begrenset til 15 pst. i mange utbyggingsområder i Sør-Norge. I denne støtte er da inkludert 13 pst. investeringsavgift, slik at netto støttebeløpet blir minus denne avgift.

Utenfor de sentrale områder har EF ingen særlige regler som setter grenser for medlemslandenes bruk av distriktpolitiske virkemidler. Ved avgrensningen av de sentrale områder har EF stort sett lagt til grunn medlemslandenes egen oppfatning av hva som er sentrale områder og utbyggingsområder. Hele virkeområdet til Distriktenes utbyggingsfond vil således falle utenfor de sentrale områder.